

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 84.

Год. VIII

Београд

2011.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

**У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА МИНИСТАРСКА
КОНФЕРЕНЦИЈА О ОКОНЧАЊУ
ИЗБЕТЛИЧКЕ И РАСЕЉЕНИЧКЕ КРИЗЕ (стр 3.)**

ОСТАЛИ НЕРЕШЕНИ ПРОБЛЕМИ

Доласком првих повраћника пре две године село Синаје је поново поново етикетирани мултиетничко. Истина међусобни односи српске и албанске заједнице нису као што су некад били, али су схватили да једни поред других могу слободно да живе. Тренутно у селу има 15-ак српских породица или њених представника, јер, како нам рекоше, још увек се нису стekli услови за одрживи останаk.

стр. 6.

БАКЕ ХРАБРОСТ

стр. 9.

У коначима и порти цркве Успенја пресвете Богородице, која је недавно освештана и проглашена манастиром и манастиром манастира Високи Дечани, тренутно живи пет жена од којих су две монахиње. Тек ако треба да обаве неки посао у граду, најчешће административне природе, или иду у посету манастиру Високи Дечани, најчешће се обрађују са четирима зидом, испред кога даноноћно дежурају припадници КПС-а и КФОР-а.

И ДАЉЕ РУШЕ - ДЕЦА

Повраћници из Доње Србице ни ове године нису били у могућности да се уцеле у своје новозграђене домове. Скоро све куће су оштетене и демолране. Малолетници су крали прозоре и врата и чујали електрична бројила, каблове и санитарije, а неке крађе дешавале су се пред очима представника Министарства за заједнице и повраћак.

стр. 12.

ПОВРАТАК ЗАСНОВАН НА ВЛАСТИТОМ ИСКУСТВУ

стр. 14.

Село Велико Крушево је пре 1999. године, имало 52 српска домаћинства, која су као и остала села у околини Клина, тада напустила своје домове. Иако је велики број расељених заинтересовано за повраћак, мали број их се вратио...

ОСТВАРЕНО ОБЕЋАЊЕ

Први пут након ратних догађања 1999. године, крајем септембра почело је школовање нове генерације полазника Призренске богословије "Светих Кирила и Методија", тачно 140 година од њеног оснивања. Ове године уписано је једно одељење од 11 ученика.

стр. 16.

НУДИМО СМЕШТАЈ РАСЕЉЕНИМ

стр. 22.

Околнина Брајево је једна од мањих околнина у саставу града Београда. Према најновијим расположивим информацијама овде живи 26.000 становника, од тога броја њих 2.350 су расељена лица са Косова и Метохије. Процентуално гледано, сваки петти становник ове околнине је расељено лице.

ИМОВИНСКО ПРАВНА ПИТАЊА КОЧЕ ПОВРАТАК

Одмах би се вратили само да једном решимо кров над главом - јединствени у саставу су наши саговорници. Ипак, иако је ових година средстава за градњу више него ранијих, до испуњења захтева расељених Рома неопходно је укључење многобројних чинилаца.

стр. 24.

У БЕОГРАДУ, У НОВЕМБРУ, ОДРЖАНА МИНИСТАРСКА КОНФЕРЕНЦИЈА О ОКОНЧАЊУ ИЗБЕГЛИЧКЕ И РАСЕЉЕНИЧКЕ КРИЗЕ

ОКОНЧАТИ ПОГЛАВЉЕ ИЗБЕГЛИШТВА

Министри спољних послова Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије потписали су Заједничку министарску декларацију, као израз политичке воље у региону да се оконча поглавље избеглиштва и нађу свеобухватна и трајна решења за избеглице и друђо расељено становништво. Регионални процес су најжљиво праћиле и подржавале Европска унија, Влада САД, ОЕБС и Савет Европе.

Заједничка министарска декларација је резултат интензивног рада и плодне сарадње четири владе на решавању преосталих проблема избеглица. Декларација представља оквир за решавање најургентнијих проблема укључујући обезбеђење адекватних стамбених решења за све избеглице у колективним центрима и друга угрожена лица и олакшавање прибављања личних докумената. Владе су такође формулисале и детаљан план рада са прецизним временским роковима и трошковником.

Потписивање Заједничке декларације представља важан корак у правцу Донаторске конференције која је

планирана за почетак следеће године, а на којој ће четири владе представити свој Регионални програм донаторима и позвати их да га подрже последњи пут. **Антонио Гутереш**, високи комесар УН за избеглице, изразио је пуну подршку ове агенције владама у њиховим напорима да прикупе више од 500 милиона евра потребних за реализацију петогодишњег плана. Високи комесар је такође позвао међународну заједницу да пружи политичку и финансијску подршку овом процесу.

Текст заједничке декларације и Саопштење UNHCR-а поводом ове конференције можете да прочитате на наредним странама.

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

О ОКОНЧАЊУ РАСЕЉАВАЊА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ ТРАЈНИХ РЕШЕЊА ЗА УГРОЖЕНЕ ИЗБЕГЛИЦЕ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНА ЛИЦА

1. Ми, министри иностраних послова Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије, изражавамо уверење да ће постизање праведних, свеобухватних и трајних решења за избеглице и интерно расељена лица у региону, суштински допринети продубљивању наших добросуседских односа и обезбеђивању стабилности у региону. Свесни смо да је успешно решавање ових питања од виталног значаја за даље унапређење позитивних и плодних односа између наших земаља и грађана и да представља подршку нашим појединачним настојањима да се придружимо Европској унији.
2. Подсећамо на начела успостављена Сарајевском декларацијом од 31. јануара 2005. године и разрађена у Београдском заједничком саопштењу од 25. марта 2010. године, а посебно на начела пуног поштовања права избеглица и интерно расељених лица и обавезу узајамне блиске сарадње и усклађивања наших активности како би се за њих обезбедила трајна решења кроз добровољни повратак и реинтеграцију или локалну интеграцију.
3. Састали смо се данас у Београду да оценимо значајан напредак који је остварен у погледу обезбеђивања трајних решења за избеглице и интерно расељена лица у региону из периода 1991-1995. године, укључујући и интерно расељена лица у Црној Гори из 1999. године, као и да утврдимо коначан обим потреба и поново потврдимо нашу посвећеност превазилажењу преосталих препрека за лица којима су још увек потребна трајна решења.
4. Имајући у виду релевантно законодавство стратегије, програме и акционе планове сваке земље, као и међународне норме и стандарде, поново потврђујемо обавезу наших влада да сарађују у духу добре воље како би се заштитила и унапредила права избеглица, повратника и интерно расељених лица, укључујући и постојећа индивидуална права и обезбедила сва неопходна политичка, материјална, правна, социјална и друга подршка потребна за окончање њиховог расељења и дала им могућност да живе као равноправни грађани у нашим земљама, без дискриминације у било којем облику.
5. У том циљу, наше владе су израдиле регионални план рада који у општим цртама представља активности које предузимамо како бисмо уклонили препреке и постигли трајна решења. Осим тога, наше владе су постигле договор о Заједничком регионалном вишегодишњем програму са циљем да обезбеде трајна решења за најугроженије избеглице и интерно расељена лица. Заједнички регионални вишегодишњи програм саставни је део ове Заједничке декларације и он ће бити представљен на Донаторској конференцији почетком 2012. године, ради добијања подршке. Сагласни смо да владе у зависности од потреба, на Донаторској конференцији паралелно представе појединачне преостале потребе, с циљем да се продужено избеглиштво из периода 1991-1995. године, оконча на достојанствен, одржив и трајан начин.
6. Овим, такође, са задовољством изјављујемо да су између наших земаља решавана отворена питања која се односе на региоални аспект расељења из периода 1991-1995. године, као што су :
 - Гарантовање да ће свим избеглицама смештеним у колективним центрима бити обезбеђена адекватна стамбена решења;
 - Успостављање регионалног оквира за решавање стамбених потреба угрожених лица, укључујући и бивше носиоце станарских права који су угрожени, и имајући у виду конкретне националне програме;

УНХСР ПОЗДРАВЉА ПОТПИСИВАЊЕ ДЕКЛАРАЦИЈЕ

Антонио Гутереш, високи комесар УН за избеглице, изразио је пуну подршку ове агенције владама у њиховим напорима да прикупе више од 500 милиона евра потребних за реализацију петогодишњег плана. Високи комесар је такође позвао међународну заједницу да пружи политичку и финансијску подршку овом процесу.

УНХСР је отворио канцеларију у Београду далеке 1976. године на позив Владе тадашње СФРЈ. Од тада помаже избеглицама из трећих земаља, покреће масовну операцију помоћи почетком 90-тих за избеглице расељене услед сукоба у региону и окреће се трајним решењима средином 90-тих. УНХСР је до данас уложио више од 500 милиона долара у разне видове помоћи и трајних решења за избеглице у Србији.

Антонио Гутереш у пријатељском разговору са др Јованом Кркобабићем, пошпредседником Владе Србије

- Обезбеђивање олакшаних и убрзаних процедура којима се свим избеглицама, повратницима и интерно расељеним лицима гарантују лична документа, како би им се омогућило да у потпуности и ефективно уживају своја права и остваре трајна решења: то подразумева да ће овим процедурама посебна пажња бити дата оригиналним документима који они већ поседују;
 - Гарантовање за избеглице и интрено расељена лица да буду обавештена и да имају слободу избора трајних решења;
 - Управљање донацијама путем механизма Поверилачког фонда како би се обезбедило да донирана средства користи становништво у региону за које је претходно договорено да има приоритет;
 - Обезбеђивање сталне размене података на регионалном нивоу како би се избегло коришћење помоћи више пута и осигурало да нико не буде искључен.
7. Овим путем изражавамо наше дубоко уважавање активне улоге међународне заједнице протеклих година, посебно њених сталних напора и подршке у тражењу трајних решења за избеглице и интерно расељена лица у региону. Поздрављамо Донаторску конференцију као последњи колективни напор међународне заједнице да затвори поглавље избеглиштва у региону из периода 1991-1995. године.
8. Регионални програм обезбеђује трајна решења за отворена питања регионалног аспекта избеглиштва. Остајемо посвећени настављању напора на националним нивоима, са циљем постизања коначног решења избегличког проблема.

Београд, 7. новембра 2011. године

НАКОН ДВЕ ГОДИНЕ, ЕКИПА УНИЈА ИНФО ПОСЕТИЛА ПОВРАТНИКЕ У СЕЛУ СИНАЈЕ, УДАЉЕНОМ ПАР КИЛОМЕТРА ОД ИСТОКА

ОСТАЛИ НЕРЕШЕНИ ПРОБЛЕМИ

Доласком првих повраћника, пре две године село је поново понело епитет мултиетничког. Истина, међусобни односи српске и албанске заједнице нису као што су некад били, али су схватили да једни поред других могу слободно да живе. Тренутно у селу има 15-ак српских породица или њених представника, јер, како нам рекоше, још увек се нису стекли услови за одрживи ојштанак. Светлији пример представља породица Ђорђа Зувића која се комплетно вратила, а собом из околине Тушина довела и краве и овце. Зайослење, пре свега, млађих људи, према мишљењу мештана, представља највећи проблем и од његовог решења ће највише зависити ојштанак српске заједнице у овом селу.

Крајем 2006. године НВО "Европска перспектива" и чланица Уније "Завичај за повратак", уз свесрдну помоћ мештана, а пре свих **Радисава Максимовића** и **Радмила Ашанина**, започеле су припремне радње на пројекту повратка у Синаје. Уз финансијску помоћ Министарства за заједнице и повратак почела је изградња транзитне куће у коју су се првих осморо повратника сместили 12. маја 2009. године. Непосредно након тога почела је изградња 18 кућа. Неколико месеци касније, средином новембра, расељени су се поново нашли на својим имањима. Не баш у кућама какве су имали раније, већ у оним типским изграђеним на исти начин, као у готово свим повратничким срединама.

МАЛО ПРОМЕНА

Те 2009. године, наша екипа је у августу месецу, док су радови били у току, обишла ово село, поразговарала са мештанима о актуелном стању и њихове проблеме пренели представницима локалне самоуправе, као и одговорним људима из Министарства за заједнице и повратак.

Тада нас је Радмило Ашанин одвео до сеоског гробља са чијом оградом граничи каменолом. Грађевинске машине и тешки камиони, уништили су асфалтни пут, грађен непосредно пред рат самодоприносом мештана села. Прашина из каменолома осим гробља покривала је тек изграђене куће. У једној од обновљених кућа, двоспратници **Драгице Максимовић**, у приземљу комшија Албанац је држао стоку, иако се та жена вратила и почела поново да живи у њеном горњем делу. Тадашњи потпредседник општине **Бедри Хасани** обећао је да ће локална заједница у границама својих могућности покушати да реши наведене проблеме. Слично обећање дао је и **Станиша Петровић**, тадашњи саветник за повратак у истоименом министарству. Након нешто више од две године поново смо посетили Синаје и готово да се ништа није променило. Бар када

су наведени проблеми у питању. Радмило Ашанин, кога смо затекли на орању, каже да су се много пута обраћали и општини и Министарству, износили проблеме на Општинској радној групи и другим састанцима, али је резултат изостао.

"Асфалт нам је тотално упропашћен, око гробља нам је направљен хаос. Што се тиче узурпације земље то се полако доводи у нормалу, а са комшијама немамо већих проблема и они полако повлаче стоку са наших поседа", реферише нам Ашанин. Решен је проблем са кућом Драгице Максимовић, тако што је комшија из ње иселио стоку.

ДА НЕ ЖИВИМО ОД СОЦИЈАЛЕ

Помака на боље има још. Пре свега да су поново узоране њиве, обрани шљивици, да неке породице по читаву годину не одлазе из села. По доласку у село око казана за ракију затичемо већи број повратника. А обично уз то почиње и прича.

Раде Зувић, наш први саговорник, дошао је међу првима овде. Живи са мајком, отац му је умро, а сестра се удала. Он зашао у пету деценију, а још нежењен. Каже неће нико овамо, а њему се не иде у централну Србију.

"У Србији сам живео у Крагујевцу. Становао сам приватно, а посла нема. Одлучио сам да се вратим. Овде бар земљу имам и своју кућу. Пре рата сам радио у фабрици намештаја. Био сам столар. Отац је држао 4-5 крава. Имали смо кућу, помоћне зграде, трактор. Радило се. Јесте био сељачки живот, али се имало. Сада обрађујем 3-4 хектара земље. Имам и 7-8 хектара шуме, само не смем да идем горе. Није сигурно. Овде у селу таквих проблема немамо. Релативно је безбедно, али никад се не зна. Плаши ме једино то што сада имамо више изграђених кућа него породица. Пре неког

Са мештанима Синаја

Миодраг Лазовић - припрема за зиму

времена био нам је **Оливер Ивановић**. Предложили смо му да држава отвори неки погон, да се бавимо нечим. Да не живимо од социјале. Нисмо ми навикли на то. Вредан је народ овде. Ништа није обећао, али ако се не поради на томе поставља се питање, како даље. Ја имам 22 године радног стажа и године стижу. Можда и добијем неку пензију, а шта ћемо са овим младима. Тридесет година имају, ни дана стажа. Чиме их задржати овде”, трезвено размишља Раде, додајући да је стално овде, али да га “уби” досада.

СТАРИЈИМА МАЛО ЛАКШЕ

Миодраг Лазовић има 64 године, још једна му недостаје до пензије. Живи од минималца. Ожењен је и овде живи са супругом. Једно и друго су доста болесни. Његов здравствени проблем везан је са кичмом, а супруга је оперисала бубрег и сада има проблема са шећером. Има сина и две кћерке. Једна му живи у Жачу, док су друго двоје деце у Јагодини.

Показује нам остатке велике порушене куће. Ова новоизграђена је мало прокишњавала. Вредне руке домаћина су то средиле, тако да сада нема тај проблем. Недостаје фасада. Овде су зиме оштре, треба то загрејати. Испред куће дрва. Миодраг их цепа и слаже у остатке порушене куће.

“Има довољно места. Камо среће да има дрва да само подруме напунимо”, додаје иронично. Ипак не жали се. Каже остаће овде. Сада живи од минималца 8,5 хиљада динара, нада се да ће му пензија бити већа. Жена прима косовски додатак 45 евра. “Што си старији све ти мање ти и треба”, каже. Жалије му је сина. Станује приватно у Јагодини, плаћа кирију. Овамо се још не мисли враћати. Има малу децу. Нема школе, а ни други услови нису још сазрели, тврди Миодраг. Хтео је да поново заметне стоку. Не иде, леђа му не дозвољавају. Има башту, довољно да жена и он “уберу” оно што им је најпотребније. Ипак одавде, неће. Ако баш не буде морао, рече на крају кроз смех.

Најстаријег у овом друштву **Ђорђа Максимовића**, памћење још увек добро служи. Добро се сећа 16. новембра 2009. године, када се вратио. „Овде сам са сво-

јом бабом, а у централној Србији је још једанаест мојих најближих. Имамо тамо нешто у Краљеви, али мене то не задовољава. Све време сам овде и лети зими, јесте да ми фамилија недостаје, али ја сам овде рођен и ту ћу да останем”, кратак и јасан је Ђорђе.

ЖИВИМО ОД ПОЉОПРИВРЕДЕ

Од ракијског котла у друштву **Богића Зувића** (17), најмлађег становника села, упућујемо се у “потрагу” за његовим оцем **Ђорђем** који на ободу Источног поља напаса стоку и братом **Велимиром** (26) чији се трактор чује у даљини.

У међувремену Богић нам прича да овде још живи његова мајка **Зорица**. Још један брат и две сестре остали су у Тутину, одакле се ова породица пре годину и по дана вратила на своје имање. Из једног села у близини Тутина, где су избегли, са собом су повели и краве и овце. Нешто су добили и од манастира Високи Дечани, тако да сада ова породица има 28 оваца, пет крава и двоје телади. Богић нам прича да је прелеп осећај бити овде и да нигде нема лепше природе. Не можемо да се не сложимо са њим док у раним поподневним сатима, по предивном јесењем времену стижемо на ораницу.

Велимира смо затекли на одмарању, док је возачко место на трактору уступио Радмилу Ашанину. Прича нам да ова њива није орана дванаест година, да је то њихова дедовина и да је ето сада, када су скоро завршени сви јесењи радови, ред дошао и на њу.

“Вратили смо се овде да обрађујемо своје њиве и ливаде. Ова земља није рађена после рата, а сада планирам да на њој садим пшеницу, јер је тешка за кукуруз. Семе смо добили од општине у Осојанима и то нам је једина помоћ. За нафту се сналазимо тако што је купујемо, а слична ситуација је и са вештачким ђубривом”, стручно је почео разговор Велимир.

ИМАМО СКОРО СВЕ

Понавља нам оно што је Богић већ испричао када је у питању број грла стоке и додаје да су они једна од ретких породица која се вратила са стоком и жељом да живи од свог рада.

“Скоро 11 година живео сам на домак Тутина, али свој праг, своје огњиште не може да замени ништа. Када сам се вратио више нисам ни помислио да би поново могао да одем негде одавде. Своје је своје, иако има одређених проблема. Пре свега овде нема нико из моје генерације, тако да се помало осећам усамљен. Међутим посла увек има, тако оно мало слободног времена проведем у разговору са породицом или уз телевизор и компјутер”, прича Велимир.

Признаје, понекад оде и до Осојана и Гораждевца, где, како нам рече има и друштва, а у друштву и девојка. Радо би он нашао неку животну сапутницу, али то тешко иде. Нема стални посао, а девојкама се не иде у пољопривреду. И оне су се мало “погосподиле”, додаје у шали овај машински техничар, без дана радног стажа у струци.

“Било би добро кад бих имао минимално примање,

бар у просеку 20 хиљада динара. Мени би то било довољно и ја не бих мрдао одавде. И овако не планирам, а ако будем морао да одем онда ће то једино бити силом, добровољно не планирам нигде. Та примања би ми много значила, јер бих тада могао да размишљам и оснивању своје породице”, искрено ће Велимир.

ПОЗИВ ЖЕНАМА И МАЈКАМА

“Кад би се то десило, одмах би му дали ову нову кућу, па макар ми себи нешто дограђивали изнад сеника”, усхићена је била мајка Зорица, када смо јој, пред породичном кућом Зувића, пренели Велимирова размишљања.

Снајка би требало да је одмени или јој бар помогне. Зорица заиста има пуно посла. Треба живети са три мушкарца у кући, а уз то бавити се свим пословима око стоке, живине, баште... Радосно нам показује тек неколико дана старо теле и недавно, уз помоћ манастира Високи Дечани, подигнуту шталу.

“Ја музем краве, овце, раним кокошке, свиње. Чиним кућне послове, спремам јело, а стигнем да одем и до пијаци да продајем сир. Башту сам имала. Сејала сам летос пасуљ, паприку, парадајз, краставац... Све могуће што сам имала, имала сам моје. Ставила сам паприке у замрзивач. Нисам куповала купус, засадили смо свој. Имамо и наше воће. Ракију смо пекли, џенерике шљиве смо брали, крушке. Свега овде имамо”, прича нам ова вредна жена.

“Лепо ми је да живим у Синаје. Вратила сам се у своје родно село. Ту сам се ја родила, децу породила и подигла. Њих петоро, три сина, две ћерке. Ма мило ми је да живим овде. До сад нико нас не дира, а опет све услове имамо. Слободно је. Идемо у Исток на пијацу, навратимо у продавницу. Чувамо стоку и ништа. Комшије? Неке се јаве, неке не. Немамо проблема са њима. Препоручила бих свакој нашој жени српској која мисли да живи на Косову и овој нашој Метохији, да се врати у своје родно место. То је нешто што не може бити боље. Ја сам ту сама, али ми није тешко. Не богами. Човек чува стоку, деца тамо отидну, а ја

Зорица Зувић - спремање зимнице

останем сама са својим послом, али ме нико не дира. Заиста немам проблема”, надовезује се Зорица, покушавајућа ваљда понукати и друге жене да се врате. Свесна је она да се темељ куће на жени заснива. Поздрављмо се са њом уз жељу да се синови што пре ожене, да дођу снајке да помогну, а у крајњем случају да се занови лоза Зувића.

БЕЗ ОСНОВНИХ УСЛОВА

Ову причу завршавамо са нашим домаћином са којим смо је и почели, Радмилом Ашанином.

“Досадашња искуства, када је у питању повратак су помешана. Има људи који би још хтели да се врате, међутим држава није у могућности да обезбеди још кућа. Вратили би се људи, али нема где да се запосле. Зато се и ови што су се вратили довијају на све начине. Тешко је вратити читаву породицу, без економске одрживости. Где деца у школу да иду, како без посла да им обезбедимо минималне услове за живот? Зато неки буду мало ту, мало у Србији. Треба их разумети, није им лако да преживе, да се једноставно изборе за живот бар мало достојан човека. Више пута смо помињали породицу Зувић и данас сам радио на њиховом имању. Они су на неки начин преварени. Ђорђе је радио као домар у основној школи у Тутину. Овде му је обећан посао, макар минимална зарада и да му иде радни стаж. Довео је читаву породицу, а од посла нема ништа. Само пољопривреда од које се тешко могло преживети и у оним бољим временима”, аргументовано износи своје мишљење Ашанин.

“Ништа боља ситуација није ни са другим породицама, колико уопште комплетних породица и има овде. Немају ни основна средства за живот. Недовољно је то што преко Црвеног крста добију један или два пакета неке хуманитарне помоћи годишње. Ево за јесењу сетву смо добили семе и нешто ђубрива, али колико треба издвојити за нафту. Што се тиче откупа ту нисмо имали проблем. Млинови су у албанским рукама, али ту заиста нисмо имали никаквих проблема. И земљу Албанци враћају у наш посед, а понегде смо то и сами урадили. Просто ушли у оно што нама одвајкада припада. Тешко је живети овде, али се не предајемо и немојте ову моју причу да схватите као неку жалопојку. Само сам изнео неке истините чињенице. Доста је било заваривања”, закључује Радмило, захваљујући се нашој екипи, што смо их поново обишли. Што их, како нам рече, нисмо заборавили.

Забележио: **Милан Кончар**, Фото: **Горан Томић**

Радмило Ашанин - представник села

У ПОСЕТИ ЖЕНАМА У ЂАКОВИЦИ НАСТАЊЕНИМ У ПАРОХИЈСКОМ ДОМУ У ПОРТИ ЦРКВЕ УСПЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

БАКЕ ХРАБРОСТ

У коначима и порти цркве Успења пресвете Богородице, која је недавно освешћана и проглашена манастиром и мейохом манастира Високи Дечани, тренутно живи пет жена од којих су две монахиње. Тек ако треба да обаве неки посао у зраду, најчешће административне природе, или иду у посету манастиру Високи Дечани, највишају простор озраћен са четири зида, испред кога даноноћно дежурају припадници Косовске полицијске службе, а врло често и војници KFOR-а. Улица у којој се налази црква свима је позната по називу Српска, због великог броја Срба који су у њој живели до 1999. године. Преостале су још само четири жене Надежда, Белка, Веска, недавно замонашена Пољка и једна млађа искушеница Јоаникија, као истински браниоци своје вере и нације, у зраду у коме Срба више нема. Зато их многи зову именом којим је насловљен овај текст.

Пролазећи кроз Ђаковицу на путу ка нашем одредишту Српској улици, пролазимо кроз центар града. Сазнајемо да су се овде, где се тренутно налази велик парк, до 2004. године, налазили остаци пет година раније уништене цркве Свете Тројице. Постављена је расвета, засађено цвеће и зимзелено растиње, уређене пешачке стазе. Овде не постоји ни један знак о њеном постојању, а како смо касније сазнали за све те радове, на земљишту Српске православне цркве, општинске власти нису имале никакву дозволу.

ПОЛИЦИЈА И ВЕЛИКИ ЗИД ЧУВАЈУ БАКЕ

Стижемо и до Српске улице. Они што су пре више од дванаест година напустили Ђаковицу тешко да би је препознали. Дочекују нас нове куће и зграде и радознали погледи садашњих становника ове улице приликом нашег заустављања испред зидина и масивне капије од дрвета на улазу у цркву. И поред позива да

Некад Српска, данас улица Мајке Теуше

кола убацимо унутра, шеф наше екипе одлучио се да остану напољу, а и он заједно са њима.

ПОНОВО У СВОЈОЈ ПОРТИ

Кућа у којој су живеле баке до 2004. г.

У мартовском погрому 2004. године, стара црква Пресвете Богородице и парохијска кућа из 19. века, у којој су четири српске старице живеле под заштитом италијанског KFOR-а, потпуно су уништени. Старице су евакуисане у Високе Дечане, одакле су се пре две године вратиле у Ђаковицу у обновљену парохијску кућу. У међувремену је започела и обнова храма који је пре три месеца потпуно завршен. У храму је постављен и нови иконостас са иконама које су сликали дечански монаси.

Парохијски дом у којем сада живе

Чин монашења - некад Пољка, данас Теоктиста

По уласку у порту, дочекују нас полицајци КПС-а, нешто старији вероватно због лакше комуникације, јер за разлику од млађих они још увек течно говоре српски. Професионално, али љубазно узимају нам податке и упућују нас на тересу, где у позну јесен, на зубатом сунцу, затичемо јунакиње наше приче. Није нам пуно требало да ступимо у блиски контакт са њима. Очито да им недостају овакви сусрети. Жељни су разговора, али и “живих” информација ван окружења у коме се налазе. Кажу нам да их редовно обилазе монаси манастира Високи Дечани, где су 2004. године након евакуације са овог простора, пронашле уточиште.

ПОЉКА СЕ ЗАМОНАШИЛА

Тамо смо се маја месеца, два месеца по прогону и упознали са **Полексијом Кастратовић - Пољком**, како је сви зову. Ту сазнајемо још једну новост, да се ова жена, у својој осмој деценији, приликом недавног освештења цркве, крајем септембра, замонашила. Добила је монашко име **Теоктиста** и постављена је за настојатељицу новооснованог манастира. Она је све време заједно са три остале ђаковачке старице служила Богу при овом храму, чувајући светињу својим молитвама и љубављу. Заједно са њом замонашена је **Ружица Спајић**, која је постала монахиња **Јоаникија**.

Пољка се присећа тих дана када их је манастир Високи Дечани примио отворених руку, онда када нису имале куда. Веза између њих је остала непокидана и само захваљујући монасима, једине српске становнице Ђаковице имају све што им треба. Од световних до духовних ствари. Чак један од монаха редовно врши богослужење у овдашњој цркви.

“Сада сам Теоктиста. Замонашила сам се крајем септембра. Овде смо нас пет. Богу се молимо. Из круга не излазимо, ако дођу Дечанци да нас одведу. Пре свега, у болницу у Грачаницу. **Белка Мијовић** је болесна. Има проблема са ногама, па јој је медицинска нега неопходна”, прича нам мати Теоктиста, како воли да је сада зову.

НИШТА НАМ НЕ НЕДОСТАЈЕ

“Некоме све ово кроз шта ми пролазимо изгледа тешко. Нама није. Кад је молитва, онда се све преброди. Имамо хране, Дечанци је доносе и ту немамо заиста никаквих проблема. Служе недељом и празником. У осам почиње служба, у десет заврши и ми који смо ту једва чекамо службу. Било је лепо када је било освештење цркве. Дошли људи са свих страна. Деца из Призренске богословије су ту била, а један пар се венчао овде. Лепо је када неко дође, прекрати нам време. Сазнамо неке новости, али не жалимо се, бар не ја. Имам 75 година. Бог је тако одлучио, човек сам не може. Ако он тако хоће, онда тако мора бити”, прича нам мати Теоктиста, за нас некако још увек Пољка.

А она је четрдесет година живела у трошној кућици у порти цркве. Пре него што је одабрала да живи тим животом радила је као учитељица. Након неколико година рада, комунистичке власти су је отпустиле с посла због отвореног исповедања православне вере. Није јој било жао због тога и ни једног тренутка се није покајала. А кроз каква је све искушења пролазила једино она зна. Можда је на крају ипак све завршило онако како је желела. Посветила се Богу, замонашила, постала настојатељица цркве у чијој порти је провела читав живот и још само да буде безбедна.

“Не дира нас нико. Ако треба нешто да купимо то уместо нас ураде полицајци, а ми у Српску улицу више не залазимо. И њу су преименовали. Сада се зове Мајке Теуте”, завршава своју исповест мати Теоктиста.

ПОТРЕБНО ВИШЕ ПАЖЊЕ

Белка Мијовић је рођена у Српској улици, надомак цркве. Тешко прича, болесна је. Остала је сама, јер њени

ВЕНЧАЊЕ

Славље, приликом освештења храма у Ђаковици посебно је увеличало прво венчање Срба у овом граду после 1999. године. Брак су склопили професорица **Валентина Питулић** из Лешка и **Жељко Тарбук** из Лике. Осим младеца посебну радост испољиле су и становнице ове светиње. Кажу да је ово знак да Пресвета Богородица бди над српским народом и да ништа није изгубљено. Бар док још увек неко има вере у то.

Белка, Надежда и Васка

рођаци више нису међу живима. Своју кућу, односно део ње завештала је манастиру Високи Дечани. Медицинску бригу о њој воде лекари болнице у Грачаници. Пре неки дан и остале “баке” како их од миља зову монаси из Дечана, потражиле су помоћ у овој здравственој установи.

“Били смо у Грачаници нас две баке на прегледу код интернисте и очног. Добили смо и лекове и наочаре. Бесплатно све од медицинског особља из Грачанице. Зато им се овом приликом захваљујем свима, али посебно очном. Мени књижица није била потврђена, али баке ђаковичке су ушле без проблема. Свак има неко разумевање према нама. Не дао бог никоме ово. Дечанци брину о свему, храни, лековима, превозу и ми смо изузетно задовољни због тога. Можда би и цивилна власт требало да поведе више рачуна. Мислим пре свега на српску. Дође Ђокица, председник општине са својима, обиђе нас. Прошле године је донео 20 метара дрва, ове још увек није, али ваљда хоће. А требало би више да брине о нама и да нас посећује. Ми му једини овде “чувамо” општину. Чији би он председник био да није овде нас пет”, прича нам најмлађа од ђаковачких жена, шездесетчетворогодишња Василка Васка Перић. Додаје да има великих проблема са добијањем личних

Под будним оком шурског KFOR-а

документа. Већ три месеца не може да подигне личну карту. Ишла би у посету рођацима у Црну Гору, али без ње не може да пређе границу. Њени су одавно отишли из Ђаковице, а она, како нам рече, до гроба неће.

ОСТАЈЕМО ОВДЕ

У прелепом амбијенту, на тераси конака, у разговор се укључује и Надежда Исаиловић која је ушла у девету деценију живота. Прича да су њени у Српској улици имали две куће, али су обе спаљене и до темеља уништене. И она је прошла сву голготу. До 2004. године, живела је у кући тридесетак метара од цркве под заштитом италијанског KFOR-а. Након тога одлазак у Дечане, а сада поново ту надамак свог огњишта. Не жали се, напротив. Драго јој је што је остала и са задовољством истиче да су им услови живота сада бољи него икад после 1999. године. Само да тако буде и да их нико не дира.

Унутрашњост обновљеног храма

Док се припремамо за наставак пута причају нам како је било лепо када је освештана црква, како се један пар ту венчао, како им свака посета значи “излазак” из ова њихова четири зида. Све време нас питају да ли смо гладни, жедни. Хоћемо ли да једемо. Пристајемо само на кафу и послужење и крећемо у обилазак цркве.

Након тога узимамо документа од припадника КПС-а и крећемо ка нашем “заборављеном” колеги који је остао напољу да чува кола. Али и он је нашао друштво, војнике турског KFOR-а. Њихов задатак је такође да пазе на ове храбре жене и једину преосталу српску светињу у Ђаковици. У међувремену је и неколико пута патрола КПС-а дошла да обиђе овај верски објекат. Чињеница је да се овде ретко долази, па се вероватно због тога и придаје толика пажња свакој посети. Истини за вољу, ником не би ишло на руку да се било коме овде нешто деси, а најмање овим женама. Оне су и онако много пропатиле, али остале чврсте у уверењу да одавде не желе да иду.

*Забележили: Ж. Ђекић и М. Кончар
Фото: З. Маврић и Г. Томић*

СА ПОВРАТНИЦИМА ИЗ ГОРЊЕ СРБИЦЕ У ПОСЕТИ ОВОМ СЕЛУ УДАЉЕНОМ ПЕТНАЕСТАК КИЛОМЕТАРА ОД ПРИЗРЕНА

И ДАЉЕ РУШЕ - ДЕЦА

Повратници из Доње Србице ни ове године нису били у могућности да се уселе у своје новосаграђене домове. Скоро све куће су ојустиошене и демолиране. Малолетници су крали прозоре и врата и чујали електрична бројила, каблове и санитарације, а неке од њих крађа дешавале су се пред очима представника Министарства за заједнице и повратак. Да ли и даље постоји добра воља локалне заједнице за прихватање повратника, заједници су се учесници посетили, након свежа вишеоко и изречено.

Захваљујући разумевању и подршци Данског савета за избеглице (DRC) и финансијској подршци Високог комесаријата за избеглице (UNHCR), интерно расељеним лицима из Доње Србице (општина Призрен), је омогућено, да овог месеца посете своје куће и информисају се о напретку градње и могућностима за повратак.

ПРИПРЕМНЕ РАДЊЕ

Након дугогодишње активности представника села на састанцима Општинске радне групе Призрен, средином 2010. године, отпочела је реконструкција оштећених и градња нових породичних кућа расељенима заинтересованим за повратак у село Доња Србица. Све припремне радње, "иди-види" посете, међуетнички дијалог, као и процене органа безбедности су указивале да постоје услови за несметан, безбедан повратак и наставак живота у овом месту. Иако су куће биле довршене крајем 2010. године, није извршен технички пријем објеката од стране инвеститора - Министарства за заједнице и повратак. Разлог, недостаци у току градње које су извођачи радова требало да отклоне. У превеликој

Драгана Стојановић са учесницима посетили

За успомену - снимак ојустиошеног имања

жељи да се што пре врате и наставе живот у својим кућама, повратници су захваљујући разумевању DRC-а и UNHCR-а, јула прошле године, обишли своје село, али, иако је посета припремана и благовремено најављена, нико их није дочекао. Није им било омогућено ни да уђу у своје куће, јер им нису били доступни кључеви. Ипак, били су задовољни. Видели су да се радови приводе крају, а тиме и њихов повратак у домове.

“ЏАБА СТЕ КРЕЧИЛИ”

Овога пута расељени су, доласком у центар села, могли са задовољством да констатују да су их дочекали представници релевантних организација везаних за процес повратка. Ту су се наши представници UNHCR-а, OSCE-а, општине Призрен, DRC-а, Министарства за заједнице и повратак, KFOR-а, полиције, и што није нимало занемарљиво - комшије. Чекали су их и кључеви од кућа. Ипак, на први поглед из центра села могли су констатовати да им кључеви овога пута нису потребни. Куће су поново демолиране. Из сваке од њих су однете санитарације, а код већине врата и прозори. Стравичан приказ, што би млађе генерације данас у жаргону рекле - "џаба сте кречили".

Након пристизања расељене је поздравила представница Министарства за заједнице и повратак **Драгана Стојановић**, директорка Одељења за повратак. Изјавом да је лично стекла утисак да расељени немају озбиљне намере да се врате те да има информације да су две куће већ продате Стојановићева је унела немир међу тек пристигле будуће повратнике. Изнела је бојазан да ће увидом у садашње стање кућа повратници бити разочарани и изгубити жељу за повратком.

Видно револтирани повратници су углас почели да не-

годују и указују да су њихове намере веома озбиљне и да није тачна информација да је иједна кућа продата. Напротив, истакли су да је поновно демолирање кућа још више учврстило њихову жељу за повратком и очувањем породичног имања. Захтевали су да им Министарство преда куће у власништво, а да након тога прате колико је њихова намера о повратку озбиљна. **Срећко Цветковић**, представник села Доња Србица, је емотивно реаговао на констатацију да нису озбиљни повратници истичући да су они сами захтевали да све време присуствују градњи и да након завршетка остану у својим кућама, али им то није омогућено. Да им је то омогућено они би сада живели у својим кућама.

Након констатација да је беспотребно дигнута тензија и да је циљ свих присутних исти, стварање услова за одрживи повратак и повратак расељених у домове, повратници су у пратњи званичника и комшија у пријатној атмосфери обишли своје куће.

ПОЧИНИОЦИ НЕУХВАТЉИВИ

Није се имало пуно видети. **Златко Вуксановић**, повратник, је поставио питање како је могуће да се у центру села толико кућа демолира, а да нико није пријавио крађу нити се знају починиоци. Вуксановић узрок демолирања види у кашњењу финализације пројекта. Пројекат је, по њему, предвиђао електрификацију села и довођења водоводне мреже. Из тог разлога је заједница била расположена да прихвати повратнике, јер је интерес био заједнички. Како су улагања у инфраструктуру села завршена, а повратници се још нису вратили, локална заједница је изгубила интерес да и даље подржава повратак. **Искендер Новобрдалија**, представник Министарства за заједнице и повратак, је упознао присутне да је приликом једног обиласка села и контроле реконструкције пред њиховим очима група малолетника пљачкала и демолирала кућу, на шта је он случај пријавио станици полиције. **Фазли Дакај**, представник полиције задужен за заједнице, је информисао да је безбедносна ситуација у општини Призрен задовољавајућа и да му није познато да је неко пријављивао крађу и демолирање кућа у Доњој Србици, да се пљачке дешавају и над имовином Албанаца када нису присутни.

СРДАЧНИ СУСРЕТИ

Ведрину овом изузетно лепом дану дале су комшије које су на сваком кораку заустављале повратнике и ср-

Срећко Цветковић са комшијама Албанцима

Будућа транзишна кућа?

дечно их поздрављале. На сваком кораку, испред сваке куће, продавнице, мештани су манифестовали традиционално добре односе који су, рекло би се, и даље остали ненарушени. Вредни земљорадници су заустављали тракторе, силазили са њих и распитивали се о члановима домаћинства повратника. Власници киоска и продавница су посетиоце частили пићем. И тако, пиће по пиће, срдачност, озарена лица расељених и њихових комшија, добронамерност званичника. **Србољуб Јовановић**, повратник, се у тренутку збуњено запитао: “Па ко нам онда уништи имовину, ако смо тако добродошли и ако нас сви толико поштујете и волите. Да ли ћемо бити сигурни када се вратимо? Да ли ћемо моћи да обрађујемо своју земљу?” Комшије су их убеђивале да је нормално да се оштећује напуштена имовина, али да им гарантују да им се ништа неће десити и да ће моћи да слободно обрађују своју земљу када се врате и живе у својим кућама.

ПОВРАТАК НА ПРОЛЕЋЕ

Након обиласка кућа, корисници су посетили сеоско православно гробље где су уочили да је исто ограђено. Ограђивање гробља је иницирала општина Призрен уз донацију OSCE-а. Још један знак добре воље.

На састанку након обиласка, представник села, Срећко Цветковић је изнео став свих повратника да су разочарани затеченим стањем, али да не треба тражити кривце за насталу ситуацију већ решење за што хитнију обнову кућа и омогућавање наставка живота у њиховом селу. Од представника Министарства захтевао је смештај за повратнике како би сви остали, пратили обнову кућа и након тога наставили са животом у њима. Драгана Стојановић је повратнике информисала да Министарство у овој години нема средстава за ангажовање на реконструкцији кућа у Доњој Србици и да није могуће да повратници одмах остану, али да ће се на пролеће створити услови за смештај повратника у једну од кућа како би пратили завршетак својих дома. Стојановићева је поново нагласила да је неопходна недвосмислена воља за повратком јер у супротном реконструкција неће имати ефекте.

Остаје нам да се надамо да овога пута **пролеће неће каснити**.

Текст и фотографије: Златко Маврић

МЕШТАНИ ВЕЛИКОГ КРУШЕВА ЗАХВАЉУЈУЋИ ПРОЈЕКТУ ИРА 2009. ПОСЕТИЛИ СВОЈА ИМАЊА, ДОМОВЕ И СВЕТИЊЕ

ПОВРАТАК ЗАСНОВАН НА ВЛАСТИТОМ ИСКУСТВУ

Село Велико Крушево се налази у оштини Клина, испод манастира Будисавце. Село је пре 1999 године, имало 52 српска домаћинства, која су као и остала села у оштини Клина, 1999. године, напустила своје домове. Иако је велики број расељених заинтересовано за повратак, због финансијских средстава, само неколицина њих су се вратила.

Кроз програм RRK II, који спроводи Дански савет за избеглице, у Великом Крушеву је направљено девет кућа. Повратници покушавају да се интегришу у средину, али с обзиром на њихов мали број проблем интеграције и уопште опстанка овог села је велики.

Кроз програм ИРА 09, који спроводи Дански савет за избеглице, организована је тродневна посета за село Велико Крушево. Том приликом 16 расељених лица са тренутним боравиштем широм централне Србије, обишло је своје куће и имања, гробља и манастир Будисавце.

СМЕШТАЈ КОД ПОВРАТНИКА

Пошто већ има повратника у село жеља расељених је била да се сви сместе код њих и на тај начин стекну увид

Сусрет испред манастира Будисавце

СА ПОСЕТЕ

Посета цркви чији темељи датирају из XIV века

у тренутну ситуацију, сусретну се свакодневним животом сународника и проблемима којих још увек има на сваком кораку. Властитим искуством, сматрају они, најлакше ће да донесу одлуку о томе да ли ће се вратити, односно да ли је живот у селу одакле су прогнани уопште могућ. Од 16 расељених, осам лица, први пут након 1999. године, дошло је у посету свом селу. Осећања и узбуђење било је видљиво на сваком кораку, а посебно приликом обиласка својих опустошених имања, порушених домова и оскрнављених гробаља. Посета манастиру Будисавцу, измамила је сузе оним најосетљивијим.

Добродошлицу својим комшијама је пожелео представник села **Ратко Бичанин**, који је организовао смештај и храну за шеснаест расељених лица тако што их је сместио код повратника у самом селу.

Камен са лековитом водом

Поред њега, добродошлицу је пожелео и шеф канцеларије за заједнице и повратак **Милорад Шарковић**, као и повратници који су се за тај корак одлучили још раније.

ЛЕПА РЕЧ СА СВИМА

Уз кафу, пиће и топлу реч, комшије су дуго у ноћ причали о прошлим временима, али о тренутној ситуацији. Многи су заспали у нади да ће и они ускоро дочекивати следеће посете на исти начин. Посета је протекла у најбољем реду.

Поједини расељени причали су са својим комшија, а заменик представника села **Светислав Гашић** и сам учесник посете са својим комшијом разменио понеку реч о свакодневном животу у селу. Светислав је задовољан посетом, али наводи проблем економске егзистенције, како повратника тако и њих самих, који планирају да се врате. Посебан проблем по њему представљаће редовно похађање школе за децу након повратка.

Светислав, као и остали расељени, се нада да ће се у 2012. години, пронаћи средства како би се изградила још нека кућа у Великом Крушеву, јер је девет кућа веома мали број.

ПОСЕТА ГРОБЉУ

Приликом обиласка гробља расељени су посетили и цркву „Ваведење пресвете Богородице“ која датира из XIV века, коју је изградила сестра Стефана Дечанског, а која има посебно значење за њих.

Црква је у пар наврата скрнављена, али и даље одолева свим недаћама које су задесиле српски народ, а самим тим и она као њихов ослонац.

Испред цркве, стоји камен који на средини има рупу напуњену водом, која је како нам рекоше расељени, стално на истом нивоу. По речима мештана ова вода је имала лековито својство.

Специфичан податак за село Велико Крушево је и тај, да је по турском попису у селу у то време у XV веку овде живело 13 српских породица.

Уз наду да ће се њихов масовнији повратак десити, нама преостаје да пратимо активности на овом процесу и организујемо још оваквих посета широм Косова и Метохије.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић**

У ПОСЕТИ БАЦИМА И ПРОФЕСОРИМА ПРИЗРЕНСКЕ БОГОСЛОВИЈЕ У ОБНОВЉЕНИМ ПРОСТОРИЈАМА У ЦЕНТРУ ПРИЗРЕНА

ОСТВАРЕНО ОБЕЋАЊЕ

Први пут након ратних догађања 1999. године, крајем септембра почело је школовање нове генерације полазника Призренске богословије “Светих Кирила и Методија”, тачно 140 година од њеног оснивања. “Ово је свакако најзначајнија српска православна богословија јер су тоштво сви претходни патријарси били полазници, професори или су на неки дружи начин имали везу са њом. Такође, многи епископи и свештеници прошли су кроз ову богословију и када је она 1999. године, због познатих догађаја, престала са радом, то је тешко пало свима нама. Тих 12 година су најдужи и најтежи период у њеној историји. Међутим, владика Теодосије, в.д. ректора преознао је прилику и захваљујући доброј вољи многих, уз помоћ средстава Европске уније, део богословије је обновљен. Ове године уписали смо једно одељење од 11 ученика. Наравно, наша намера је да наставимо тај тренд и да за неколико година овде буде 50 - 60 ђака, што би била оптимална бројка у овом тренутку”, каже за Унија ИНФО, отац Андреј, заменик ректора ове установе.

Благосов владике Теодосија да посетимо новоотворену Богословију у Призрену, за нашу екипу представљао је, слободно можемо да кажемо, одређено признање за наше досадашње извештавање са Косова и

Метохије и подстрек за наредни рад. Зато не часећи ни часа упутили смо се у обновљени простор богословије да посетимо њене ђаке и професоре и на тренутак их прекинемо у свакодневним активностима.

ДЕЦА СКОРО КАО СВА ДРУГА

На самом улазу дочекало нас је љубазно обезбеђење, представници Косовске полиције и након процедуралних формалности, узимања личних података и провере најаве посете, пустило у Богословију.

Већ неколико тренутака касније из дворишта, окруженог обновљеном зградом, становима за професоре и још увек уништеним највећим делом Богословије, чула се граја ученика. Једну групу затекли смо како чисти двориште, док је друга помагала куварицама у љуштењу ораха, што им, како рекоше, није тешко пало. На први поглед запажамо да ова деца својим облачењем и изгледом, односно имиџом, да се изразимо речником њихове генерације, одударују од оног што смо очекивали. Изгледају као и њихови вршњаци полазници било које друге школе у централној Србији. Тек касније, када смо ушли у разговор са њима показали су чини нам се већу зрелост, поготово након наших питања зашто су се одлучили баш за ову школу и да ли осећају страх када свакодневно шетају улицама Призрена. Накратко смо их напустили и упутили се, како то ред налаже, код домаћина, заменика ректора оца **Андреја**.

НИ БОГОСЛОВИЈА НИЈЕ ИЗМАКЛА МАРТОВСКОМ ПОГРОМУ

Иако видно прехлађен, отац Андреј потанко нам је испричао историју богословије “Св. Кирила и Методија” и са поносом истакао две ствари. Ове године обележавају два јубилеја, 140 година постојања и наставак рада богословије, након дванаест година паузе, због, како нам рече, добро познатих догађаја. Заменик ректора примио нас је у обновљеној згради **Симе Игуманова**, неколико пута дозифиваној, али до темеља уништеној 2004. године

“Богословија као и остале цркве у Призрену није била уништена 1999. године, непосредно после рата, када је већина становника српске националности напустила град, већ у оном нечувеном мартовском погрому 2004. године. До тада је још увек било могуће рећи да имамо бар један мултиетнички град на КиМ. Град Призрен је од 1999. - 2004. године, имао скоро 600 душа од укупно девет хиљада Срба колико их је било пре рата. Нажалост, после тих несрећних мартовских догађаја скоро сви су отишли, а остало је само 17 особа”, прича нам отац Андреј.

ОБНОВА УЗ ПОМОЋ ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ

“Тог 17. марта уништена је и потпуно спаљена Богословија, али и све остале српске цркве у Призрену и околини. Међутим, по благослову патријарха **Павла**, владика Теодосије је узео учешће у раду тзв. Комисије за обнову цркава, под покровитељством Европске уније, која је у рад комисије укључила представнике Привремених институција косовске самоуправе, наше Министарство културе, Завод за заштиту споменика из Београда и Српску православну цркву. Потписан је меморандум на основу кога су обновљени многи објекти уништени 17. марта. Нажалост, не сви. Дobar део ипак јесте, укључујући и ову зграду богословије која је

Отац Андреј, заменик ректора Богословије

рађена по највишим стандардима. Европска комисија је дала новац и њени надзорни органи су све време контролисали радове, тако да смо више него задовољни урађеним. Међутим, проблем је у томе што није обновљена друга зграда саграђена непосредно пред рат. Статичка структура је у добром стању, испитали су је стручњаци и ако је не успемо обновити биће проблема за наредне генерације”, наводи Андреј.

“Ми смо мало ушли искрено, преамбициозно у све ово. Када су људи чули да ћемо се вратити један предузимач, г. **Митровић**, је обновио кућу за професоре и кухињу, али све то није било намештено. А онда се сасвим случајно појавио наш пријатељ из Италије и као приватно лице дао довољно новца да завршимо све те радове укључујући и намештај”, открива нам детаље обнове отац Андреј додајући да се они увек надају “таквим чудима”. Отац Андреј нам је рекао да за сада по питању безбедности нема проблема, да су сви понудили подршку, укључујући и локалне власти, а посебно је истакао добру сарадњу са представницима КПС-а који су врло коректни и према деци и према нама, њиховим професорима.

НАШЕ ЈЕ ДА ЗАЛИВАМО

„Јесте права ствар и јако је добро и лепо што се у Призрену поново отворила Богословија. Свесни смо да у Призрену још увек није онако онако како бисмо ми желели да буде. Нисмо сигурни до које мере је Призрен данас толерантан град и колико је у стању да нас приме његови садашњи становници, да поред њих још неко други живи. Постављамо и питање до које мере је ово друштво, поготово вршњаци наших ученика од 15 година, спремни да нас прихвате. Оно што желим да истакнем да за сада заиста није било неких проблем вредних спомена. Када идемо у град, а свакодневно то радимо два пута, није било никаквих проблема. Ми нашу децу васпитавамо према јеванђељским речима: “Колико до вас стоји, имајте мир са свима људима” и ми ћемо заиста да се трудимо да ту децу васпитамо да никог не провоцирају, а поготово да никог не мрзе. Да свакоме сведоче спремност на љубав, на толеранцију и на праштање и надамо се да ће пре свега, наше комшије Призренци, Албанци да препознају такво наше понашање и да ће позитивно одговорити на то. Ова наша деца ће сутра бити свештеници на КиМ и они морају да науче тако да живе. Такође је важно и за Епархију рашко-призренску и за целу нашу цркву, да она буде један кохезиони фактор око кога се народ скупља. Црква је остала на КиМ и наставила да ради и због тог јаког мита ми треба да ишколујемо ове нове нараштаје свештеника да упознају менталитет овдашњих људи, комшија Албанаца с којима живимо. Да би се успешно снашли као свештеници, да би могли да буду и утеха и помоћ својој пастви. Као што је рекао Свети Павле: Наше је да се трудимо и да заливамо, а да ли ће нешто да порасте и да донесе плода, то је божије”, истиче отац Андреј, заменик ректора Призренске богословије.

НОВИ МОСТОВИ

У даљем разговору од њега сазнајемо да су се деца зачуђујуће добро снашла у потпуно непознатој средини за њих.

“Ми ћемо да се трудимо да их нешто научимо, а најважнија ствар је да од њих направимо добре људе и добре свештенике. Сви смо овде свашта прошли, а нека од ове деце су рођена на Косову и Метохији, а сада са породицама живе у централној Србији. Они треба да буду сутра људи, хришћани и и да воле своје комшије. Треба да буду способни да праве нове мостове који су нажалост стицајем историјских околности спаљени и порушени. То је наш превасходни циљ и као људи и као професора”, закључује овај васпитач. На крају разговора, опраштајући се од нас, отац Андреј нам се захвалио на посети и, како је навео, показаном интересовању, јер Срби треба да се занимају за Призрен, без обзира на то какво ће да буде политичко решење које нама може да се свиди или не.

“Можемо ми да прихватимо или не прихватимо неко решење, али уколико нас овде не буде било, уколико ми заборавимо шта за нас значи Призрен, онда смо га изгубили. То где ће бити граница, у смислу идентитета и очувања ентитета, то је потпуно друга прича. Зато бих охрабрио све наше људе да долазе. Кроз Призрен се слободно креће, чује се српски. Овде живе Горанци, Бошњаци... Овуда се наша деца шетају”, јасан је заменик ректора Призренске богословије.

УСЛОВИ БОЉИ НЕГО РАНИЈЕ

Речи оца Андреја, да су захваљујући донацији Европске уније садашњи услови неупоредиво бољи него раније, потврдио нам је и некадашњи ученик, а сада професор и одељењски старешина ове генерације **Дејан Ристић**. Он се на позив владике Теодосија вратио из Солуна, са постдипломских студија, како би се прихватио нове обавезе. Осим старешинства, овој генерацији ученика, чија ће имена сигурно бити забележена у новијој историји ове школе, професор Ристић предаје чак четири предмета.

“Некада сам и сам био полазник ове школе и морам да истакнем да су услови тада били много скромнији

Услови много бољи него раније

Модерни информатички кабинет, поклон донаџора

него сада. Моја генерација (1975. годиште) бројала је 50 полазника, а овде смо боравили од 1990. - 1995. године. Занимљиво је истаћи да је претходна имала само 12 полазника”, наводи овај професор приправник. Његово одељење данас броји за једног ђака мање, од наведене генерације.

ЗРАЧЕ ОПТИМИЗМОМ

“Деца су пуна ентузијазма и оптимизма. Она нама дају вољу да наставимо даље. Немамо примедби ни на њихов рад, ни на понашање. За сада добро уче”, истиче Ристић, додајући да имају и изузетне услове за то. Информатички кабинет је опремљен новим компјутерима, а у оквиру редовних предмета ђаци редовно похађају предмет информатику.

“Осећа се потреба за мало већим физичким ангажманом и надамо се да ћемо ускоро добити помоћне реквизите, као што смо добили сто за стони тенис од некадашњег кошаркаша **Дејана Томашевића**”, прича одељењски старешина. Док не дођу нови реквизити, свакодневна шетња ујутро и увече до цркве Светог Ђорђа, на јутарњу и вечерњу молитву биће једина физичка обавеза. Осим још неких уобичајених. Скупљање лишћа, уређење травњака и цвећа су такође незаобилазне активности, не само ове генерације, већ многих пре њих.

ЧАСТ ЈЕ УЧИТИ ОД ОВАКВИХ ПРОФЕСОРА

И ученици узвраћају комплиментима. О својим професорима имају изузетно високо мишљење.

“Нама је свакако велика част што нам предају такви људи као што су владика Теодосије, отац Андреј из Високих Дечана, наш одељењски старешина Дејан и други професори. Зато мора да постоји та дистанца између професора и ђака, барем на часу. Просто мора да се поштује професор, не само што су старији, већ као неко ко много више зна од нас и несебично нам то знање преноси. Зато ако нема те пажње на часу, цаба

РЕПОРТАЖА

смо овде дошли, ништа нећемо научити”, прича нам ученик **Никола Ракићевић**, рођен у Косовској Митровици, а тренутно са породицом живи у расељеништву. О томе како је и због чега одлучио да дође овде, каже да не може да наведе конкретан разлог. “Једноставно има нешто изнутра што нас је привукло овде. Тај божији призив. Пратили смо тај пут и дошли овде, не слутећи уопште да ћемо једног дана обрети у Призрену и уписати ову школу”, искрен је Никола. **Стефана Јовановића** из београдског приградског насеља Сремчица су такође чудни небески путеви довели у Призрен.

“Жеља да учим за свештеника ми се остварила, али и да упознам све ове средњовековне манастире на КиМ. Једноставно тај пут је некако био предодређен за мене, ваљда због тога што волим цркву, појање, манастире...И што желим да служим богу, народу и својој породици”, кратак и јасан је Стефан.

СТРАХИЊА НЕМА СТРАХА

Неку годину више од својих другара има **Дејан Славковић** из села Шаренице поред Дољевца. И његов пут овамо је био другачији.

“Чуо сам да је обновљена богословија у Призрену, па је мој свештеник предложио да покушам да се упишем у ову школу. Спремио сам документацију и на моју велику срећу сазнао сам да сам примљен. Мада сам очекивао да ме неће баш друштво прихватити пошто сам мало старији, испоставило се да нисам био у праву. Моји нови другари су ме примили више него срдечно”, прича нам Дејан. Признаје да га је у почетку хватао мало страх, али да је тај осећај сада потпуно ишчезао. Неки други лепши моменти су то надвладали, пре свега лично искуство шетњом кроз Призрен и обиласком манастира, где нам се баш ништа ружно није догодило.

Свакодневно два пута полазници Богословије пролазе кроз центар Призрена идући у Саборну цркву Светог Ђорђа на јутарњу и вечерњу службу. **Страхињу Шабића** питали смо да ли се плаши и има ли провакација?

На једном од излетишта - манастир Високи Дечани, ђаци са митрополитом Амфилохијем и владиком Теодосијем

Заједнички снимак - екипа Унија ИНФО са младим богословима и њиховим одељенским старешином

“Нема неке тензије, у реду је. Нико нас не провоцира, бар за сад и надам се да неће. Страху немам, јер да сам га имао раније не бих ни долазио овде”, самоуверен је овај рођени Приштевац, који је донедавно расељеничке дане проводио са родитељима у Остружници и Смедереву.

КАДА ЛИШЋЕ ОПАДНЕ

Страхиња каже да му је жао што није имао прилике да боље упозна Приштину, али да ће бити времена и за то. Сада је најважније да се заврши школа, да Косово и Метохија поново дају своје свештенике, као што су стотинама година раније радили. Овај пут још ученије и просвећеније. Признаје да му мало недостаје друштво и живот напољу, али овде има своју “браћу” са којом се дружи, прича пева...

“Недостаје мало град, али изађемо неки пут и на сладолед, колаче. Ужелео сам се и другова из краја па бих им поручио да долазим чим опадне ово лишће са липе у дворишту”, кроз смех ће Страхиња. За крај сви су пожелели да поздраве родитеље и пријатеље. Од Стефановог, да их поздравља и пуно воли, преко Дејановог поздрава и позива другарима да дођу следеће године да се заједно друже у школи. Никола је поново истакао да су услови одлични, да су доста посвећени једни другима, јер их нема много. И порука родитељима да се не брину, да је овде лепо и што је њима још важније, мирно.

Ми смо им пожелели пуно здравља, да добро уче и да следеће године буду предводници нове генерације, а они нама срећан пут уз гитару и песму: “Расти, расти, мој зелени боре”.

Забележио: Жељко Ђекић

Фото: Златко Маврић и Горан Томић

“ВИНИЦА ПЕТРОВИЋ” ИЗ ВЕЛИКЕ ХОЧЕ ПРЕДСТАВЉА ДОБАР ПРИМЕР ПОРОДИЧНОГ БИЗНИСА ОД КОГА СЕ МОЖЕ (ПРЕ)ЖИВЕТИ

ОД УЗГОЈА ВИНОВЕ ЛОЗЕ ДО ПРЕРАДЕ ГРОЖЋА

На често пућа представљено питање да ли се на Косову и Метохији може живети од свога рада, пример “Винице Петровић” може послужити као пушоказ другима да је то, упркос тешким условима за привређивање, ипак могуће. Потребно је знање, воља, али и добри временски услови како би се мукоштријан рад у узгајању винове лозе преточио у производњу квалитетног вина и ракије. Дугогодишње искуство, породична слога и добра организација, свакако представљају одређену предност, а оно на шта ова вредна породица не може ушати је редован откућ њихових производа. Пућ постоји, али у овим смутним временима веома је шрновит, тако да ни Петровићи, као ни други произвођачи вина из Велике Хоче, у скорој будућности, не виде решење овог проблема.

Приликом недавне посете Великој Хочи, за Михољдан - славу села, нисмо могли да заобиђемо “Виницу Петровић”, смештену на средокраћи пута између школе и централног трга. За разлику од прошлих, ове године, у њој нисмо затекли велики број љубитеља вина. Тек понеки путник намерник сврати.

СУСРЕТ СА ДОМАЋИНОМ

Међу ретким посетиоцима сретосмо расељене Призренце из централне Србије, који су дошли у организацији Кола српских сестара. Више су дегустирали производе, него што су их куповали. Бар док смо ми били тамо. Нешто бољу прођу газда је имао од васпитача из Липљана. Љубазни домаћин **Срђан Петровић** за сваког пронађе праву реч, почаст ракијом, вином, широм, тако да је ретко ко из ове групе изашао, а да

Божидар Петровић

Срђан Петровић испред улаза у подрум „Виница“

није купио неки од разноврсних и квалитетних производа из овог подрума. Срђан нас упознаје са активностима своје многочлане породице, али ми бисмо хтели нешто више да сазнамо. Од неког искуснијег у овом послу, његовог оца. И успевамо у томе.

Иза Винице у дворишту бурад и складишта вина. Прилика за разговор са правим домаћином **Божидаром Петровићем**, инжењером пољопривреде, дугогодишњим технологом Орвина из Ораховца. Сада пензионером, али коме овај посао уђе под кожу, лако из њега не излази. Зато не пропуштамо шансу да из прве руке сазнамо за многе тајне у производњи вина.

ДУГОГОДИШЊА ПОРОДИЧНА ТРАДИЦИЈА

Породица Петровић још у средњем веку је дошла на ове просторе, најпре у Призрен па онда у Хочу, где се почела бавити производњом вина, сазнајемо на почетку разговора од Божидара.

“Традиција је Велике Хоче гајење винове лозе и производња квалитетних вина. Мени је остала традиција још од прадеде. Мој деда је још 1905. године, радио у Америци, зидао је чесму у сред Њујорка, а од зарађених пара је овде подигао нашу кућу, наш завичај. Ми смо то наследили и ту подизали винограде. Онда смо се сви уклопили у производњу од оца, стрица, браће, па ето и ја сам кренуо тим путем. Завршио сам пољопривредни факултет у Приштини, радио 18 година у “Прогресу” Призрен, онда сам наследио још 22 године у винарији Ораховац, једној од највећих на Балкану. Та

ОПСТАНАК

традиција бављења виновом лозом и прерадом вина наставила се, као што видите, до дана данашњег у овој нашој малој виници. Рекао сам већ да одвајкада поседујемо наше вионограде и тренутно обрађујемо око хектар и по до два. Имамо сада овај наш мали подрум где прозводимо квалитено вино и ракију. Нешто за наше потребе, а део, колико смо у могућности, возимо и продајемо”, хронолошки представља део породичне традиције Божидар Петровић.

ИДЕАЛНА КЛИМА И ПРОСТОР

Кажу да је Велика Хоча за вино рај на земљи, а то нам потврђује и наш саговорник.

“Свакакао да је рај, а ако би мало дуже причали око тога треба рећи да је Свети Сава овде подизао винограде. И данас има овде његова задужбина. Када је пролазио из Хиландара често је свраћао овде да преноћи. Имао је конак не више од 100 метара од наше куће. То је сада у поседу дечанских винограда и још увек се ту производи вино и ракија”, наставља Божидар.

Прича нам да је овде блага питома клима. Да од Средоземног мора добијају све оно што је потребно лози.

“Наша лоза је овде заузела једну средину где јој одговара и укупна киселина и шећер. Македонија има доста сунчаних дана, али нема добар квалитет вина. Има квалитет грожђа, али нема вина. Тако да је тамо оскудација за укупне киселине, док север горе има доста укупних киселина, али нема довољно шећера. Ми смо заузели једну средину и зато смо врло успешни у узгоју винове лозе и преради грожђа”, стручно нам објашњава наш домаћин.

НИ НАГРАДЕ НИСУ ИЗОСТАЛЕ

Своје огромно искуство Божидар је са синовима уложио у породични бизнис. Поред зараде, како нам рече у последње време све мање и мање, Петровићи су за свој рад добили и одређена признања на која су врло поносни. Једно од њих је и освојено прво место на сајму вина у Београду.

“Били смо син и ја на том сајму, први пут после рата. Квалитет вина оцењивала је нека шпанска комисија. Није познавала ни чије је, ни одакле. Ми смо освојили прво место и били награђени, што нам је због услова у којима живимо и радимо било још драже”, скромно коментарише успех “Винице Петровић” њен технолог.

Срђан нам показује награђено вино, а имали смо прилике да пробамо и оно произведено ове године. Прича да то вино са географским пореклом представља скуп најплеменитијих метохијских утицаја благородне полумедитеранске климе, јединствене хочанске црвенице, благог винородног сунца и српског горостасног храста. Вранац, Гамај и Прокупац чијом се купажом производи ово вино представља склад који се може осетити кроз благу и компактну арому уз ноту хростовине, пуноће и заокружености, сликовито нам Срђан дочарава своје “Метохијско црвено вино”.

ОДЛИЧАН КВАЛИТЕТ, ЛОША ПРОДАЈА

Божидаревог наследника питали смо каква је била берба ове године и да ли је задовољан квалитетом вина произведеним ове године.

“Што се тиче бербе ове године ми смо задовољни. У целини винари су итекако задовољни, квалитет је изузетан, одличан ове године”, прича нам Срђан и додаје да је било одређених проблема са грожђем пошто је у марту било снега па је доста раних сорти уништено.

Ипак, ове људе највише брине то што готове производе немају коме да продају.

“Проблем је свеобухватни. Од окружења, до светске економске кризе која се очитује и овде на микро плану. То посебно утиче на наше потенцијалне купце у Београду, Краљеву, Чачку где пласирамо вино. Такође и овде у Приштини, Косовској Митровици, Штрпцу, по целом Косову и Метохији. Сваке године тражња је иста, али куповна моћ код наших купаца опада, тако да и пласман иде мало теже”, закључује Срђан не желећи да истакне и неке друге ствари, као што су проблеми преласка “граница”, двојних опорезивања и многих других њима боље знаних проблема.

На крају смо Срђана питали да ли ће и његов син наставити оно што од давнина раде његови преци.

“Надамо се да хоће. Има вољу да ради да се ангажује, па ако се и ова ситуација доведе у нормалу, неће представљати изненађење да прошири засаде и капацитете винарије”, верује Срђан у боља времена.

Забележио: **Жељко Ђекић**
Фото: **Златко Маврић**

Наследник породичне традиције?

СИНИША МИХАЈЛОВИЋ, ПОВЕРЕНИК ЗА ИЗБЕГЛА И РАСЕЉЕНА ЛИЦА ОПШТИНЕ БАРАЈЕВО, ЗА НАШ ЧАСОПИС КАЖЕ

НУДИМО СМЕШТАЈ РАСЕЉЕНИМА

“Општина Брајево је једна од мањих општина у саставу града Београда. Према најновијим статистичким информацијама овде живи 26.000 становника, од тога броја њих 2.350 су расељена лица са Косова и Метохије. Процентуално гледано, сваки пети становник наше општине је расељено лице. Од 2009. године, захваљујући сарадњи општине са мноштво донаторским организацијама, били смо у прилици да три пута расишемо конкурс за доделу помоћи у грађевинском материјалу и на тај начин расељенима изађемо у сусрет и помоћемо им да побољшају услове у којима живе њихове породице. Децембра 2010. године, поделили смо 20 грантова у грађевинском материјалу у износу од 26.250 евра. Ових дана смо на расписани конкурс Комесаријата за избеглице Републике Србије предали документацију и очекујемо да ћемо имати прилике да још једном броју расељених помоћемо у довршењу зајочених стамбених објеката”, рекао нам је Синиша Михајловић, повереник за избегла и расељена ове општине.

Разговарао: **Златко Маврић**

Трагом информација до којих смо дошли приликом редовних радних сусрета представника владиних и невладиних институција, посетили смо градску општину Брајево. Разлог томе била је понуда ове општине за трајно решење смештаја расељенима са простора Косова и Метохије.

ИНФОРМАЦИЈОМ ДО ГРАНТОВА

❖ Синишу Михајловића, повереника за избегла и расељена лица питао смо да нам каже колики износ гранта добијају породице које се јаве на конкурс ?

Зависи од ситуације на терену. Комисија одлучује о износу и потребама у зависности од захтева поднетих по конкурс и снимљеног чињеничног стања. Неко је добио 70 хиљада динара, неко 1,5 милон динара, а било је грантова који су износили и до 2.500.000,00 динара. Све то зависи од степена изградње куће, броја чланова породице, броја деце млађе од 15 година, колико запослених чланова домаћинства има, здравственог стања укућана, услова у којима тренутно живе и других прописаних критеријума.

❖ На који начин информисате расељене ?

Користимо ресурсе локалног радија, флајерима, информативним плакатама, а с обзиром да имамо садржајну базу података о корисницима, већину позивамо телефоном и обавештавамо их расписаним конкурсима. Поједине посећујемо и лично ин-

ИНФОРМАЦИЈОМ ДО КОРИСНИКА

Удружење “Свети Спас” уз финансијску подршку Комесаријата за избеглице Републике Србије реализује у периоду новембар -децембар 2011. године пројекат бољег информисања расељених под називом **Домовина је тамо где ми је добро**. Дугорочни циљ пројекта је допринос побољшању услова живота интерно расељених лица и повратника информисањем о напретку и програмима за подршку ИРЛ у месту расељења, као и могућностима за одрживи повратак на КиМ. Пројекат омогућава интерно расељеним лицима да се, захваљујући прилозима снимљеним на терену и емитованим у ТВ емисијама, у публикацији ИНФО и лифлетима удружења, правремено информису о могућностима за побољшање њиховог материјалног стања и на тај начин подигну ниво свести о питањима која се тичу побољшања услова њиховог живота и живота њихових породица. Информисањем о расељенима који су уз разне врсте подршке решили своје стамбено питање, откупом сеоских имања у Војводини и централној Србији, смештајем у објектима намењеним социјалном становању у заштићеним условима или подршком у одрживом повратку, шира популација интерно расељених лица ће се информисати о могућностима за решење њихових проблема и побољшање услова живота.

УСЛОВИ ПОСТОЈЕ - ЧЕКАЈУ СЕ ДОНАТОРИ

Након разговора вођеног са општинским повереником били смо у прилици да обиђемо локацију предвиђену за градњу стамбених објеката за расељене. Уверили смо се да ће поред крова над главом и чистог ваздуха, расељени имати и све потребне пратеће садржаје за живот достојан човека. Још само, како рече наш домаћин, да се одобре средства, већи број расељеничких породица поново ће бити у прилици да каже да поново имају свој дом.

формирамо, а расељени и међу собом размењују информације оваквог типа. Свакодневно нас у просторијама повереништва обиђе најмање 10 до 15 расељених лица, што је можда и најбољи вид информисања.

ВЕЛИКА ПОДРШКА ОПШТИНСКИХ СТРУКТУРА И КОМЕСАРИЈАТА

❖ Каква сарадњу имате са општинским, грађанским и републичким институцијама?

Имамо безрезервну подршку председника општине Барајево и Извршног одбора, што умногоме олакшава наш рад. Такође, изузетна сарадња постоји и са Комесаријатом за избеглице Републике Србије. Захваљујући томе смо у ситуацији да понудимо пројекте који су веома интересантни што се тиче локација и решење проблема становања под заштићеним условима.

❖ Кажите нам нешто конкретније о локацији коју нудите за решење проблема смештаја већег броја расељених?

Локација је врло интересантна. Ради се о простору у

насељу Гај. Насеље је потпуно комунално опремљено. Има воду, струју, канализацију, топловод, аутобуски превоз са Београдом на сваких 20 минута. У саставу насеља је и урбанизовано насеље са свим пратећим објектима за нормалан живот.

ДОКУМЕНТАЦИЈА И ПРОЈЕКТИ

❖ Каква је ситуација са документацијом и пројектима за предвиђене објекте?

Постоји сагласност Скупштине општине и пројекат са пратећом документацијом. Пројекат предвиђа уређење простора за индивидуалну стамбену изградњу, а ми предлагемо постављење двадесетак монтажних кућа. Такође, пројекат предвиђа и локацију за изградњу стамбене зграде за становање у заштићеним условима. Потребно је да пронађемо донатора за реализацију ове идеје. Допринос општине ће бити у припреми пројекта, регулисању власништва над земљиштем, омогућавању бесплатног прикључења струје, воде и топловода, као и осталих потреба, у зависности од расположивог буџета.

❖ Да ли сте и раније предлагали овакве или сличне пројекте?

Пре две године смо са сличним пројектом конкурисали, посредством Комесаријата за избеглице, на конкурс Европске уније, за средства Банке за развој Савета Европе, али нажалост до финализације у реализацији тог пројекта није дошло. Очекујемо да ће дорађени пројекат бити добар основ да почетком наредне године пронађемо донатора и конкуришемо за реализацију истог. Надам се да ће веома скоро на месту пољане у насељу Гај никнути стамбене јединице за наше суграђане. С обзиром да на предвиђеној локацији већ има доста започетих па запостављених објеката, уколико решимо питање власништва над започетим објектима, наставак градње на започетим основама у многоме ће убрзати градњу и умањити трошкове градње.

Један од траншова у грађевинском материјалу за расељена лица

Фото: Саша Јевтић

ПОСЕТА РОМСКИМ ПОРОДИЦАМА СМЕШТЕНИМ У КОЛЕКТИВНИМ ЦЕНТРИМА У СУБОТИЦИ И НОВОМ САДУ

ИМОВИНСКО ПРАВНА ПИТАЊА КОЧЕ ПОВРАТАК

Одмах би се вратили само да једном решимо кров над главом-јединствени у сјаву су наши саговорници. Ипак, иако је ових година средстава за градњу више него ранијих, до испуњења захтева расељених Рома неопходно је укључење многобројних чинилаца.

У оквиру редовних активности Данског савета за избеглице (DRC), у пројекту “Подршка одрживом повратку” финансираном средствима Европске уније посредством Делегације Европске уније у Републици Србији и кофинансираном средствима Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице, представници DRC-а и удружења “Свети Спас”, су овог месеца посетили и Роме са Косова и Метохије који су свој привремени боравак нашли у колективним центрима у Новом Саду и Суботици.

ДУГ ПУТ ДО ПОВРАТКА

Наизглед, проблем свих који су посећени је исти: нерешена имовинска питања, немаштина у месту привременог расељења, велика жеља за повратком. Ипак, до решења ових проблема треба још пуно сизифовских корака уз неопходну добру вољу и сарадњу многобројних чинилаца.

Приликом посете расељенима подељен је информативни материјал Данског савета на ромском и српском језику, а сарадници DRC-а су искористили сусрет да кориснике информишу коју врсту помоћи могу очекивати кроз пројекат “Подршка одрживом повратку” и где се могу обратити за помоћ.

“Нама Општина не дозвољава да се вратимо. Наш плац је Општина продала другој особи. Није то проблем само са мном и мојом породицом, има сигурно још стотинак породица које као и ја нисмо пренели плац на своје име и сада не можемо да остваримо своја права.

Фејза Краснићи: Желимо да се вратимо

ИНФОРМАЦИЈЕ И ТЕЛЕФОНИ

Телефони информативних центара DRC-а:
ДРЦ Београд, ул. Синђелићева 18, тел.

011/3443-574, 011/3086-688

ДРЦ Крагујевац, **034/335-653**

ДРЦ Краљево, **036/318-020**-уторком

Удружење “Божур”-Смедеревска Паланка,
026/313-893

Удружење “Свети Спас”-Београд, **011/2686-161**

Нисмо знали да треба да идемо у катастар и како да решимо формалности. А плац је наш, ту је живео са породицом и мој отац, и деда. Плац смо купили од приватника, али га нисмо пренели. Рачунали смо, ако смо дали паре и договорили се, да је то наше, да нико не може да нас отера. Имао сам три куће које сам са породицом са муком направио. Подигао сам кредит у својој фирми. Задњи динар сам дао, а читава породица се ангажовала на градњи. Имам пуно сведока да је моја кућа прва направљена. У то време није било ни једне куће у околини. Давао сам струју и воду свима који су после мене градили. Давао сам и многим Албанцима. Моју кућу је купио извесни Јетула. За време “иди-види” посете тражио сам да ми се земљиште врати, али ни општина, ни полиција-командир полиције, нису дозволили да тражимо повраћај земљишта бојећи се конфликта са узурпатором. Имам рачуне за струју и воду као доказ да сам годинама плаћао комуналије на своје име”, прича нам, приликом посете, **Фејза Краснићи**, расељено лице из Племетине, општина Обилић.

КРОВ НАД ГЛАВОМ ЈЕДИНИ УСЛОВ

“Овде у избеглиштву 12 година плаћамо 50 евра кир-ију, струју, воду. Овог тренутка би се вратила у своју кућу када би то било могуће, да не лутам више. Овде смо странци”, додаје **Себина Рама**, његова супруга такође спремна да се одмах врати.

На постављено питање од стране представника Данског савета, да ли би се вратили у друго место на простору Косова и Метохије уколико би им се пружила прилика и услови одрживог повратка, Себина није имала недоумицу.

“Истог тренутка би се вратила, само да ми се обезбеде услови за нормалан живот, са децом. Било шта, једна соба-

Михрије и Аџрон Селими: Тражимо релокацију

једна соба, само да имам свој кров над главом. Немамо снаге више ни ја ни мој муж. Сакупљамо стару хартију и старо гвожђе да би преживели и деци омогућили нормалан живот”, изричита је Себина.

Са сличним проблемима се сусреће и **Михрије Селими** из Косовске Митровице.

“На Косову смо имали стан који смо добили од фирме. Након 1999. године, стан нам је узурпиран. Узурпатор не жели да напусти стан јер немамо документа. Тражи да од њега поново купимо стан. Вратила би се одмах, али не у Косовску Митровицу већ у Косово Поље где живе Роми. У Митровици нема живота за нас, не желимо да имамо проблема са узурпатором”, прича нам Михрије Селими.

Саслушавши коју врсту помоћи могу добити кроз пројекат “Подршка одрживом повратку”, **Агрон Селими**, Михријин син, је поставио питање да ли могу њихову имовину да замене за неко друго место, јер како рече, вратио би се јер овде веома тешко живимо. Након добијеног позитивног одговора од стране представника DRC-а, Агрон је много задовољнији отишао да добијене информације подели са својим сународницима у окружењу.

ТРАЈАЊЕ ПРОЈЕКТА ДО 2013. ГОДИНЕ

Ни следећа прича **Ђемаља Рифата** не разликује се од већ испричаних.

“Умрли су ми и отац и мајка. Они нису пренели имовину. Имам уговор, али он није оверен у суду. Упућују ме да ангажујемо адвоката и покренем процедуру за пренос

Ђемаљ Рифаћ у разговору са представницима DRC-а

БРОЈКЕ

У периоду од почетка реализације пројекта “Подршка одрживом повратку”, фебруара 2011. године, поред осталих, реализоване су и следеће активности из пројекта:

10 информативних ТВ емисија емитовано је на локалним, регионалним и националним ТВ каналима, од тога седам емисија уживо, а две ТВ емисије су биле ауторског карактера

10 радио емисија емитовано је на локалним, регионалним и националним фреквенцијама, од тога 8 уживо

22 иди-види посете су организоване и спроведене са укупно 242 учесника

15 породица добило је помоћ у стручном и професионалном усавршавању,

8 повратничких породица примило је једнократну помоћ за покретање малог бизниса или пољопривредом оријентисаног прихода,

24 повратничке породице добиле су хармонизоване повратничке пакете (храна, непрехрамбени артикли и основни намештај),

17 повратничких породица добило је помоћ у обезбеђењу превоза до места повратка.

имовине, али ја немам пара за такву активност”, затражио је савет и помоћ Ђемаљ Рифат.

Сарадници DRC-а су Рифату и овога пута пружили информацију коме расељени могу да се обрате ради покретања поступка за решење признавања власништва над имовином.

Пројекат “Подршка одрживом повратку” се спроводи у блиској сарадњи са Министарством за Косово и Метохију и Комесаријатом за избеглице Републике Србије. Партнери на пројекту DRC-а су: удружења “Божур” из Смедеревске Паланке и “Свети Спас” из Београда.

Пројекат траје до фебруара 2013. године, а у том периоду Дански савет за избеглице ће подржати одрживи повратак 125 породица интерно расељених лица и један мањи број избегличких породица. Активност ће се реализовати кроз ефективну информативну кампању, подршку у одрживом повратку и реинтеграцији, административну подршку и упућивање на друге институције које пружају помоћ у виду реконструкције кућа и пружање других врсти подршке. Овим пројектом повратничке породице могу бити подржане у транспорту при повратку, усклађеним повратничким пакетима, стручним усавршавањем и доходним активностима.

Текст: **Ј. Маврић**

Фото: **С. Јевтић**

У УЖИЦУ НОВИ СТАНОВИ ЗА ИЗБЕГЛА И РАСЕЉЕНА ЛИЦА

ИЗГРАЂЕНА ЗГРАДА ОД 15 СТАНОВА

Амбасадор **Венсан Дежер**, шеф Делегације Европске уније у Републици Србији, **Иван Гергинов**, помоћник комесара за избеглице, **Јован Марковић**, градоначелник града Ужице и **Елмир Бојаџић**, регионални директор ASB-а за Југоисточну Европу, свечано су отворили 15 стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима.

Новоизграђени стамбени објект омогућио је трајно стамбено збрињавање 12 породица избеглица и интерно расељених лица и три социјално угрожене породице из локалне заједнице. Највећи број породица боравио је у колективном центру Забучје у Ужицу, па се тако отварањем нове зграде колективни центар затвара. Сprovedена активност део је пројекта “Подршка интерно расељеним лицима и избеглицима у Србији” финансираног од стране ЕУ, а који је имплементирала немачка невладина организација

Удружење самарићанских радника (ASB) у сарадњи са Комесаријатом за избеглице Републике Србије и Градом Ужице.

Комесаријат за избеглице је у сарадњи са Министарством рада и социјалне политике развио програм подршке најугроженијим друштвеним категоријама, па је тако спровођење пројекта у Ужицу један од примера успешне подршке решавању стамбених проблема.

Укупна вредност инвестиције коју је финансирала Европска унија је 261.500 евра. Овај износ укључује припрему пројектне документације, изградњу стамбеног објекта и опремање станова. Уз средства Европске уније Град Ужице финансијски је учествовао је са 50.000 евра чиме је осигурана комплетна инфраструктура за зграду и стамбене јединице.

ASB је кроз рад заједничке комисије за избор корисника коју су чинили представници Града Ужице, Комесаријата за избеглице, Центра за социјални рад и ASB-а, изабрао 15 породица које су кроз пројекат финансиран средствима Европске уније решиле своје стамбене проблеме и добиле на коришћење нове домове.

СВЕЧАНО УРУЧЕЊЕ КЉУЧЕВА МОНТАЖНИХ КУЋА У СМЕДЕРЕВУ

РЕШЕН СТАМБЕНИ ПРОБЛЕМ ЗА ПЕТ ПОРОДИЦА

Представници Делегације Европске уније, Комесаријата за избеглице, града Смедерева и немачке невладине организације HELP, уручили су кључеве власницима пет новоизграђених кућа у Смедереву. Пројекат изградње монтажних кућа, финансирала је Европска унија, а реализовала немачка невладина организација HELP у сарадњи са градом Смедеревом, Комесаријатом за избеглице Републике Србије и UNHCR-ом.

Ова прилика је искоришћена као би се посетиле и неке од 24 породице којима је у оквиру истог пројекта испоручен грађевински материјал за завршетак или адаптацију стамбених објеката.

Поред побољшања стамбених услова избеглих, интерно расељених и локалног социјално угроженог становништва, пројектом је у Смедереву подржано и оснивање или развој 41 малих предузећа. Набавком опреме и материјала за започињање или развој сопствених пословних делатности, основној предузетничкој обуци као и сталним мониторингом омогућено је незапосленим социјално најугроженијим да остварују редовне месечне приходе.

ИНФО СЛУЖБА КИРС-а

ИНФОРМИСАНОСТ ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА У КРАЉЕВУ

УНИЈА И UNHCR ОПРАВДАЛИ ОЧЕКИВАЊА

Завршетком ове пословне године завршава се и пројекат “Информисаност ИРЛ” кога већ дуги низ година спроводи Унија заједно са својим чланицама које се налазе на подручју целе Србије. Пројекат је од старта финансиран средствима UNHCR-а, а садржи читав низ објављених Инфо Билтена, организованих радио и тв емисија, округлих столова и конференција. Овај пројекат у потпуности је остварио циљ информисања ИРЛ о свим битним питањима која се тичу овог дела популације.

За расељене на подручју Краљева највећи значај чинио је Инфо Билтен Уније. Из њега су могли добити све релеванте информације које се тичу места у коме тренутно бораве, као и о стању на подручју Косова и Метохије. Поред тога, Билтен је увек садржао информације о осталим организацијама које се баве решавањем проблема ИРЛ. Такође, увек су објављиване и информације о расписивању пројекатних конкурса намењених за ИРЛ, као и о условима неопходним за пријављивање на њих.

Теренске екипе Уније су увек када је то било потребно боравиле на Косову и Метохији, прикупљале информације о свим протеклим и будућим догађајима који су били битни за повратнике и потенцијалне повратнике, и тако сумиране информације пласирале ка расељеним лицима.

С обзиром да су ИРЛ навикла на добијање Инфо Билтена и осталих видова информисања, те даље очекују и имају потребу за даљим информацијама, завршетком пројекта се неће престати са радом из ове области. Унија и њене чланице ће наставити са радом у расположивим оквирима и настојати да пронађу донаторе који ће потпомоћи финансирање ове изузетно битне компоненте.

Из разговара са расељенима закључили смо да су она захвална УНИЈИ и њеним чланицама на досадашњим уложеним и пруженим напорима из области информисања, а посебну захвалност указују донатору UNHCR-у који је препознао значај и битност овог пројекта и самим тим га и финансијски подржао.

Текст и фото: **Бојан Ђирковић**

Једна од емисија емитуваних на таласима Радио Краљева у организацији удружења Јуџ и Уније

ПОТПИСАН УГОВОР ЗА ИЗГРАДЊУ 20 СТАНОВА У КРАЉЕВУ

ИЗ КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТРА У СВОЈ ДОМ

Представници Комесаријата за избеглице, UNHCR-а и града Краљева, свечано су потписали Уговор о изградњи 20 стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима намењених избеглицама и интерно расељеним лицима, смештеним у колективном центру ДП “Матарушка и Богutowачка Бања”.

Изградња стамбених јединица представља једну од компоненти пројекта “Подршка унапређењу животних услова, права и запошљавања избеглих и интерно расељених лица у Србији”, који је финансирала Европска унија путем инструмента предприступне помоћи за 2009. годину. Пројекат ће реализовати UNHCR у сарадњи са извршним партнером Визијом, док је Комесаријат за избеглице институција корисник пројекта. Град Краљево је за потребе реализације пројекта обезбедио грађевинско земљиште и пратећу инфраструктуру.

ДИСТРИБУТЕРИ ИНФО БИЛТЕНА И ДРУГИХ ПУБЛИКАЦИЈА ЗА ИРЛ

ВАЖНО ЈЕ ДА СЕ ИНФОРМАЦИЈА ШИРИ

“Што би им причао и додавао чињенице. Многи ми и не би веровали, ништа ме не кошта да у току редовне шетње и обиласка пријатеља поделим ИНФО, па нека се сами увере о стању у њиховом месту”, речи су наше, могло би се рећи, сарадника-дистрибутера, Душана Сташића из Призрена.

При крају пројекта бољег информисања интерно расељених лица, финансираног од стране Високог комесаријата УН за избеглице, сматрали смо да се на неки начин треба одужити и онима који су све време долазили у удружење “Свети Спас” ради преузимања информативних издања и дистрибуисали их даље. Удружење месечно дистрибуира 1.700 примерака ИНФО билтена и других публикација и информативних садржаја. Од почетка штампања ИНФО билтена проследили смо расељеним лицима преко 119.000 примерака. Један део директно на име, други приликом контаката са корисницима који су долазили у наше просторије, а велики број билтена је дистрибуиран захваљујући ентузијазму наших корисника који су их добровољно преузимали и делили својим пријатељима, комшијама и рођацима.

НЕМА ЗА МОСКВУ, АЛИ МОЖЕ ИСПРЕД

Једно од омиљених места за окупљање расељених, поготово оних из Призрена, је плато испред хотела “Москва”. Веома често се на бетонским клупицама могу видети расељени удубљени у ИНФО.

Неколико њих истовремено чита исти часопис и коментарише. Један од најомиљенијих “ликова” у том окружењу је наш самозвани дистрибутер, **Миле Марјановић**, који то место окупљања назива “рекла - казалa”. Марјановића смо овом приликом питали да нам - каже шта га мотивише да

Милорад Маријановић, дистрибутер Унија ИНФО

скоро свакодневно обилази наше удружење, Дански савет за избеглице, Праксис и остале организације. Веома често дан без Марјановића, сарадници из удружења рачунају као промашен. На кратко сакупи информације и иде даље да их дистрибуира.

“По мени нема бољег и садржајнијег листа за нас расељене од ИНФО билтена Уније. Ми не можемо себи да приуштимо куповину дневне штампе и зато често посећујемо удружење “Свети Спас” где свакодневно можемо да добијемо часопис Унија ИНФО, лист 24 часа, сажетке са Општинских радних група и друге публикације и материјале везане за расељеничку проблематику. Са уживањем читамо ИНФО јер знамо да су све информације тачне, да стижу директно са терена, да су састављачи билтена свакодневно на Косову и Метохији одакле нам доносе важне информације. Ко може боље да нам пренесе информације од оних који су такође расељени и најбоље знају шта нас интересује. Ако не можемо да одемо до Косова и Метохије у току смо управо захваљујући ИНФО билтену. И место окупљања нам је симболично. Немамо могућности да се састајемо у хотелу “Москва”, али у складу са нашим статусом, можемо да се састајемо испред. На улици. И није нам ни ту лоше. Гледамо оне који имају и безбрижно седе унутра у топлој сали, убеђени да понекад помисле и на нас и на решавање наших проблема. Па и ми смо, како ја имам обичај да кажем “док смо били живи”, пре 1999. седели исто тако у нашем хотелу “Тхеранда” и доносили важне одлуке за помоћ избеглицама из Хрватске и Босне”, истиче Марјановић.

ПРОСЛЕДИТИ ИНФОРМАЦИЈУ

Душан Сташић је у време егзодуса Срба и другог неалбанског живља са простора Косова и Метохије имао непуних 11 година. Рекло би се најгоре године јер тада личност почиње са формирањем. “Остао сам без рођеног

Душан Сташић са аутором текста

Унија ИНФО стижао је и до жена из Ђаковице...

града, без најбољих другара, у време када сам требао да проведем безбрижно детињство. Уместо несташлука везаних за моје године, морао сам са својим родитељима да се борим за поновно уклапање у нову средину. Везу са родним градом видим посредством ИНФО билтена. Интересују ме текстови како о Призрену, тако и о свим местима на Косову и Метохији. Надам се да ћу једнога дана и ја моћи да се вратим у свој град и наставим живот у њему. До тада, видим своју обавезу у информисању оних који без свог места не могу. Често са оцем изађем у центар града, код хотела "Москва" и ту окупљеним сународницима поделим ИНФО и остала информативна издања која могу да преузем у удружењу "Свети Спас". Понесем и нешто кући па делим расељенима у комшилуку. Наравно, највише примерака поделим када се пише о мом граду, Призрену. Важно је да се права информација шири јер смо на почетку избегличких дана били сведоци многих дезинформација. У то време, осим кратких вести на Дневнику, других информација није било. Захваљујући ИНФО билтену и ТВ емисији Повратак ситуација се доста променила. Десило ми се чак да могу, када ме нешто конкретно интересује, од новинара и сарадника Уније да тражим да ми донесу информације са Косова, што су радо чинили. Чујем да је даље информисање расељених посредством ИНФО билтена у наредној години доведено у питање. Искрено ми је жао јер ћу ја остати без своје обавезе да га и даље дистрибуирам. А то ми је, морам признати, била пријатна обавеза која ме је на неки начин испуњавала", прича Душан Сташић.

... и оних из околине Новој Брда.

ОБАВЕЗА - НАСТАВИТИ ИЗЛАЖЕЊЕ ЛИСТА

Добривоје Дрваревић је још један од многобројних коме се морамо на овај начин одужити за ширење наших информација.

"Као дугогодишњег учесника Општинских радних група посебно ме интересују сажети са Општинских радних група које, захваљујући Данском савету за избеглице и Унији, могу да преузем у просторијама нашег удружења. Наравно ИНФО билтен је ту неизбежан и када су информације у питању незаобилазан. ИНФО је непресушан извор информација са простора Косова и Метохије захваљујући састављачима који се добро разумеју у проблематику КиМ. Дуго сам и сам учествовао у састављању и креирању информација, али су године учиниле своје. Због здравственог стања не могу више често да путујем, али сам захваљујући Унији још увек у току са актуелностима. Искрено се надам да ћете успети да изнађете могућности да своју активност у информисању расељених наставите и у наредном периоду", истиче Добривоје.

Уз захвалност, у овом тексту поменути, али и других многобројних и не мање важних интерно расељених лица, у обавези смо да обећамо да ћемо се трудити да и у наредном периоду наставимо са активностима на информисању ИРЛ.

Текст: **С. Јевтић**
Фото: **Ј. Маврић**

ИНФО КАО ВЕЗА

Удружење "Свети Спас" поседује исцрпну архиву о хронологији настанка и развоја ИНФО билтена Уније. Зачудило нас је када смо дошли до сазнања да идентичну архиву има и наш, једно кратко време, суграђанин др Петар Рајчевић. Више година уназад, један од корисника је ненаметљиво улазио у наше просторије, преузимао ИНФО билтен и исто тако неприметно напуштао просторију.

Уочивши истрајност овог корисника, заинтересовали смо се за његово порекло. Рекао нам је да је наш суграђанин, из Призрена. Односно да није баш Призренац, али смо закључили да му је Призрен у срцу више него једном броју рођених Призренаца. Рајчевић поседује све бројеве ИНФО билтена и све публикације које су у било ком контексту писале о Призрену. Ко је уствари др Петар Рајчевић? Рођен је у у једном селу у Хрватској, у општини Петриња. Ветрови "Олује" одували су га чак до Призрена. Тамо је наставио да ради где је у Крајини стао. Асистент је на Учитељском факултету Призрен-Лепосавић. Не одриче се, свог завичаја, своје Крајине. Сада је нешто више у оној преко Уне - босанској. Везом Лепосавић - Београд - Бања Лука настоји да обједини све добро у српском народу, задржавајући при том, као једну од битних карика, успомену на царски град.

НА КТИТОРСКОЈ СЛАВИ МАНАСТИРА ВИСОКИ ДЕЧАНИ ВИШЕ ОД ХИЉАДУ ВЕРНИКА

На Св. литургији беседио је епископ **Атанасије** говорећи о значају дечанске светиње и мисији наше СПЦ на Косову и Метохији у данашње време. Владика је охрабрио верни народ да са чврстом вером у Бога и оданошћу Цркви остане и опстане на вековним огњиштима сведочећи истину Христову. Након освећења славског колача владика **Теодосије** се захвалио свештенству, монаштву и верном народу који су и ове године својим присуством у Дечанима показали љубав према овој задужбини Св. краља и према Косову и Метохији.

Владика рашко-призренски Теодосије је у својој беседи истакао да се данас прославља слава великог српског краља Стефана Дечанског чије мошти и дан данас почивају у Дечанима. “Свети краљ нас сабира у међусобној љубави и поручује нам да ходимо путем крста, невоље и страдања и да ће после тога сви бити овенчани васкрсењем и славом онако како је његов живот био пут крста”, казао је владика Теодосије.

Владика је рекао да мошти Светог Стефана Дечанског данас светле у Дечанима. “Видимо његове мошти

На празник Св. Краља Стефана Дечанског који се прославља као ктиторска слава манастира, Св. литургију служио је епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Теодосије уз саслужење умировљеног епископа захумско-херцеговачког Атанасија и 30 свештенослужитеља. У Св. Литургији коју су певали дечански монаси, учествовало је близу 1000 верника из разних крајева Косова и Метохије, уже Србије, Црне Горе, Републике Српске и иностранства. Литургији је присуствовао и Оливер Ивановић, државни секретар Министарства за КиМ, ректор Приштинског универзитета у Косовској Митровици проф. др Вишошевић, представници UNMIK-а, KFOR-а, EU-LEKS-а, ЕУ и међународних дипломатских представништва.

данас како светле и обасјавају и исцељују на овом месту, тако да се и наш пут заврши васкрсењем појединачно и васкрсењем нашег народа и наших светиња и

свега онога што је добро и Богу угодно”, истакао је владика Теодосије.

Након свечаног богослужења и послужења, за све учеснике данашње свечаности приређен је свечани славски ручак у великој манастирској трпезарији. У прослави ктиторске славе манастира Високи Дечани учествовали су и богослови новообновљене Богословије Св. Кирила и Методија у Призрену са својим наставницима.

Данашња свечаност прошла је мирно и достојанствено и први пут након 12 година од рата бројни поклоници и гости пристигли су у манастир без војне пратње KFOR-а.

ИНФО СЛУЖБА Рашко - призренске епархије

ОБЈЕКТИВ НА КИМ

*Доња Србица код Призрена:
Сусрет са остацима разрушене цркве...*

...и са комшијама Албанцима.

*Синаје код Истока:
Свако има своју занимацију: неко код казана...*

...дружи код домаћих животиња.

*Призрен - Боџословија:
Ђаци Боџословије добри у давању изјава...*

... још бољи са пјесмом и џиџаром.

Фото: Жељко Ђекић, Горан Томић и Златко Маврић

СРЕДИНОМ НОВЕМБРА У ТОПОЛИ ИЗБЕГЛА, РАСЕЉЕНА И СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНА ЛИЦА СА ПОДРУЧЈА ОВЕ ОПШТИНЕ ДОБИЛА НА КОРИШЋЕЊЕ

ДЕСЕТ НОВИХ СТАНОВА

Амбасадор Савезне Републике Немачке у Републици Србији Волфрам Мас, помоћник комесара за избеглице Иван Герџинов, председник општинске Тополе Драган Јовановић и директор АСВ-а за Републику Србију, Иван Марин, свечано су остворили 10 стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима у Тополи и предали уговоре и кључеве станова одабраним корисничким породицама.

Стамбени објекат за социјално становање у заштићеним условима, изградио је Arbeiter-Samariter-Bund (ASB), кроз донацију Канцеларије Савезне Републике Немачке за иностране послове под покровитељством Пакта за стабилност за Југоисточну Европу. Овим пројектом, седам породица избеглих лица, једна породица

интерно расељених лица и две локалне социјално угрожене породице из Тополе, су решиле своје стамбено питање.

Укупна вредност пројекта износи 212.055 евра од чега је 180.000 евра донирала Канцеларија Савезне Републике Немачке за иностране послове, 10.000 евра донирала је општина Топола и 22.055 евра је донирао Арбеитер-Самаритер-Бунд. Пројекат укључује израду архитектонско-грађевинске пројектне документације, изградњу стамбеног објекта и изградњу пратеће инфраструктурне мреже, као и опремање стамбених јединица за одабране корисничке породице.

Реализација пројекта је изведена у партнерству између АСВ-а, општине Топола, Комесаријата за избеглице Републике Србије, Центра за социјални рад Топола и УНХЦР-а. Пројектом се омогућило социјално становање у заштићеним условима за укупно десет породица одабраних од стране заједничке Комисије за одабир корисника, састављене од представника пројектних партнера.

Информативна служба КИРС-а

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavicpo@infosky.net

Југ – Краљево, др Љубинка Ђорђевића 31, тел: 036/320-430, e-mail: agrkovic@yahoo.com, aleksandargrkovic@unijakm.org

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.rs, www.svetispas.org

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница, Пут школе бб, +381(0)38 64 735

e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Златко Маврић** (председник), **Весна Петковић**, **Богдан Меанџија** и **Славица Милуновић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**
Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
Штампа: "Maxima Graf", Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153